

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

15. De alijs pertinentibus as correctionem fraternam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

præcepti debeant venialia subditorum peccata corrigere? Sotus in libello de Portione regendi, & detegendi secretum, memb. 2. quæst. 2. insinuat videri eos vi præcepti teneri, quia alioqui regularis disciplina, & obseruantia enervaretur, & detrimentum pateretur. Dicendum est, eos absolute, & simpliciter non obligari: ex accidenti tamen aliquando teneri, quatenus periculum est, ne aliqui grauius offendantur; vel ne regularis disciplina plus quam par est, negligatur.

Nam quamuis venialis noxa, & culpa in hoc, vel illo sit leuis: si tamen passim negligitur in religiosorum hominum ordinibus, potest grauius ordini regulari nocere. Quomodo enim etiam in Republica est leue sit, hunc vel illum pretiosis vestibus uti, potest tamen Reipublicæ esse damnosum, cum passim in omnibus ciuibus pretiosæ vestes permittantur. Et hinc est, ut Principum leges talium vestium vsuum grauibus edictis, ac pœnis aliquando prohibeant.

Sic etiam certum genus venialis peccati in hoc, vel illo homine non multum nocet Religiosorum ordini, ac si passim committatur ab omnibus, fieri potest, ut graui detrimento ordinem afficiat.

Quinto quaeritur, An vi præcepti corripitur debeat peccatum fratris, quod tantum præteritum est, nec villo modo in futurum pender, quia non est periculum, ut vel continuetur, vel iterum admittatur. Quod est quaerere, An si frater tantummodo reatu, non affectu peccati lethalis teneatur, debemus illum corrigere? Abulensis in *Matthæum cap. 18. quæst. 83.* aperte dicit, tunc nullam esse obligationem corripiendi proximum, quia ipse nullo præcepto cogitur statim à peccato resurgere per penitentiam, ergo nec præcepto compellimur illum manere, ut eum sui peccati peniteat.

Idem videtur sentire Maior in 4. *distinct. 19. quæst. 2. Palatius in 4. dist. 25. quæst. 4.* Glossa item in capitulo. *Qui alios, de Heret. & alia Glossa in cap. si peccauerit 2. quæst. 1. & Syluester, Correctio, quæst. 1. & Angelus eodem verbo num. 1. vbi distinguunt in hunc modum: Aut loquimur, inquit, de Prælati, aut de priuatis hominibus, si primum, debent illi corrigere non solum futura peccata, sed etiam præterita: si secundum, tunc priuatus homo præcepto non cogitur alterius peccatum corrigere, nisi aliquo modo in futurum pendeat.*

Et ratio est, quia peccatum si tantummodo præteritum est, nec vllum habet ad futurum ordinem, potius punitur, quam corripitur. Et ideo Prælatorum est tale peccatum corrigere, videlicet puniendo. At vero Adrianus in 4. quæst. de correctione fratrum, qua est vltima de penitentia, versiculo, secunda propositio, docet hanc opinionem esse omnino falsam, quia eadem charitatis lege debemus Titium liberare ex incendio, fluminis, ex lacu, vel puteo, in quem incidit, qua debemus eundem seruare, ne incidat: Deinde lege caritatis compellimur subleuare fratrem, etiam cum in malum aliquod corporale lapsus est: ergo pari ratione cogimur eum eripere ex malo spirituali, in quod incidit.

Accedit, quod frater eo ipso quod est reus peccati lethalis, in magna miseria est, & in periculo ne pœnas inferorum incurrat, nam mori potest: ergo lege caritatis debemus, eum corrigere, ne pereat: eo enim correptione tenet, ut fratrem lucrificamus, eiusque miseriam subleuamus. Hæc sententia est tenenda, nec Glossa, Angelus, & Syluester ab ea dissentiant, quoniam solum videntur loqui de correctione, quæ ad Prælatorum iudicium, & forum spectat, non vero de correctione priuata, qua quisque debet subuenire alteri in miseria animi, & spiritus consuetudo.

His quæ sequuntur hoc Tomo, vltimam manum Auctoris, ob immaturam mortem apponere non potuit: Ne autem opus imperfectum maneret, adiuncta sunt ea, quæ superesse videbantur, & excerpta ex eiusdem Auctoris lectura, de præceptis, retento eodem ordine ac modo procedendi.

Sexto quaeritur, An si respicit frater à peccato, quod fecit, teneatur illum corrigere? sunt qui doceant nos teneri ad id faciendum, ne iterum incurrat, ita Richard. in 4. dist. 19. sed est dicendum, quod ex vi huius præcepti emendatum fratrem corrigere non tenemur, quia finis huius præcepti est, ut emendetur: at vero per accidens, quatenus est probabile periculum, vel coniectura probabilis futuræ ruina, vel relapsus, quia putamus fratrem iterum peccatum, sicut antea peccauit, tenebimur, si commode possumus id præstare. S. Thom. *Quodli. 11. art. 8. ad cautelam in futurum, Gabriel littera V.*

Septimo quaeritur, An hoc præceptum etiam obliget de peccatis futuris cauendis à fratre? Respondeo ex vi præcepti non tenemur liberare fratrem à miseria spirituali, in qua est, quia peccata futura nondum sunt, & ita non reddunt fratrem miserum: quia tamen contingit aliquando, ut iam sit, scilicet, quoniam frater est iam constitutus in probabili periculo, vel spe, vel coniectura committendi illa futura peccata: ideo ut sic sumpta, materia possunt esse correptionis fraternæ.

Nam tenemur liberare fratrem, quem probabiliter credimus casurum in puteum, vel in flumen, vel incendium, vel in manus prædonum deuenturum, ergo etiam tenebimur corrigere, si commode possumus. Sed notandum, in his peccatis futuris aliquando posse haberi probabilitatem, vel spem, quod ipse frater, antequam ea committat, corrigat seipsum, vel respiciat, vel liberabit se à periculo, & tunc non tenebimur eum corrigere.

Octauo quaeritur, An is, qui nouit peccatum occultum proximi: lethalius peccet, si statim deferat: cum ad Prælatum ante vllam admonitionem secretam? S. Thomas *quod lib. 2. argum. 8. Gabriel Lit. V.* huic quaestioni respondent.

Nono quaeritur, In quor & quibus casibus potest licite denuntiari Prælato, aut secretam correptionem, Gabriel Lit. R.

Decimo quaeritur, An Prælato præcipienti sit parendum Gabriel ibid.

CAP. XV.

De aliis pertinentibus ad correctionem fraternam.

Primo quaeritur, An liceat nobis correctionem proximi delinquentis differre, ut sic peccator in plura, & maiora peccata lapsus, facilius respiciat, & commodius corrigatur? Respondeo, id licet aliquando. Ita Sotus *quæst. 2. memb. 2. conclus. 4. ad finem, & Adrianus vbi supra Nauar. cap. 24. num. 20. & cap. Inter verba. num. 629.* verbi gratia, in eo, qui permittit puerum furari, ut eum deprehendat in furto, & cum ea de causa acriter corripiat, & flagellet, ut ita castigatus, & pœnitens, melius in futurum sibi caueat à furando, sed prudentia est opus in hac re: non enim quomodocunque promiscue id ita faciendum, sed pro personæ, rei, loci, & temporis ratione.

Secundo quaeritur, an licitum sit correctionem differre in aliud tempus, omiſſa opportunitate corrigendi præſenti? Respondeo, regulariter & ordinarie non licet, quia hoc præceptum cum sit affirmatiuum, obligat, quando commode & opportune fieri potest correptione: nam temporis opportunitas non est sita in nostra potestate. Et hinc fit, ut dispar ratio sit de præcepto penitendi: nam quisque cum voluerit, sui peccati penitentiam agere potest.

Et ideo non obligatur statim ad penitentiam, vel ad sui emendationem, licet commode queat eam statim agere: at corrigere alium non possumus semper, cum pendeat ex multis circumstantiis, quæ facile elabuntur.

Tertio quaeritur, An hoc præceptum obliget aliquando, cum nostræ vitæ periculo? nam vita spiritualis pro-

ximi

ximi præferenda est vitæ corporali. In hac re sunt duæ opinioniones. Prima est eorum qui dicunt, quod nunquam potest obligare, quia vel proximo peccat sciens, ac volens, vel ignorans, si sciens, ac volens, sibi imputatur, nam ex malitia peccat; si ignorans, non peccat, ac proinde dicto corrigendi præcepto non tenemur. Ita Sorus *lib. de ratione teg. & deteg. seors. memb. 2. q. 2. conclus. 5. § 6. & Nauar. c. 24. num. 11. § 18.* videtur id sentire, licet non tam aperte. Melius tamen alij dicunt, quod aliquando obligamur, quia fieri potest, vt proximus peccet, & non ex malitia pura, sed ex infirmitate, & passione, vel ex ignorantia non quidem affectata vel inculpabili, sed culpabili, & tunc obligamur corrigere propter rationem aliam, quia nempe vita spiritualis proximi ordine charitatis præferri debet vitæ nostre temporali. *sc. sentent. Adrianus & alij quos citat. Et sequitur Cordubensis, in Annot. in Sorum ubi supra. Et Gabriel in Can. Lect. 74.*

Dices quando hoc possit contingere? Respondeo, sæpe potest: quia non raro potest accidere, vt vel aliqua femina cum adultero peccet, vel concubinario quocunque vel alio soluto, & probabilis admodum sit spes nobis secreto admonentibus feminam relicturam illum paruum statum in quo est, & ex alia parte probabiliter nos periculum incursum ob malitiam adulteri. Item fieri potest, vt aliquis populus in fide ab aliquo deprauetur, & probabilis spes, ac fiducia est nobis monentibus, populum illum redituum ad saniorum mentem, & passuros nos ex alia parte periculum ob malitiam illius, qui populum deprauat in his; & alij similibus potest contingere casus prædictus.

Quarto quaeritur, An Confessarius teneatur ex vi huius præcepti admonere poenitentem ignorantem inculpabiliter lege humana prohibitum? Respondeo, (quidquid dicat Adrianus) quod quando poenitens est in ignorantia culpabili, & admonitio nostra nihil est profutura, vel paritura est magnum scandalum, nos non teneri: & hac ratione responderi potest ad multos casus: sæpe enim accidit, vt coniuges sint in bona fide in matrimonio, alioqui in alido, & nullo. Item, vt laici sæpe bona fide incurrant censuras, & bona fide violent leges humanas: sæpe bona fide celebrent contractus humana lege prohibitos.

In his igitur, & similibus euentis si nostra correctio, & admonitio profutura est, tenebimur; si autem nihil, vel paritura est scandalum, non tenemur. Item si rogamur, tenemur dicere veritatem rogati, quoniam mendacium non est licitum.

Dubium tamen est, An similiter priuatus homo teneatur monere fratrem peccantem ex ignorantia contra leges humanas? Dico in primis. Si lex solum pertinet ad bonum eius, non tenetur: verbi gratia: Si videat fratrem comedentem carnes in die sabbati, vel Clericum non dicentem officium diuinum, vel laicum non ieiunantem in Quadragesima vel non audientem sacrum in die festo Secundo tenetur corrigere, si aliquid detrimentum sequatur in alijs.

Quinto quaeritur, An quando poenitentes per ignorantiam inculpabilem incidunt in aliquem casum lege diuina, non quidem naturali sed positua prohibitum, teneatur Confessarius, vel teneamur nos admonere? Respondeo (quidquid dicat Adrianus,) quando lex non est de his, quæ pertinent generaliter ad omnes, & non est spes profuturae correctionis, & potius oritur est scandalum, non obligamur corrigere: & ira non raro accidit, vt aliqui sint in bona fide, putantes præteritas confessiones esse validas, & dispensationes itidem sibi concessas auctoritate Prælatorum fuisse validas, & tamen non fuerunt, vel ob omisum peccatorum numerum bona fide, vel ob tacitam aliquam circumstantiam peccati bona fide, vel ob defectum examinis conscientie, vel contritionis debite.

Sexto quaeritur, An Confessarius ex his, quæ audiuit in

confessione, siue relatione poenitentis, aliquem, qui possit peccata impedire, verbi gratia, monere Episcopum, vel magistrum, vel Prælatum Religionis, vt inuigilent, quia sciuit in Confessione aliqua fieri peccata in Monasterio contra bonum Religionis? Respondeo, in primis, si solum in confessione audiuit, ad id confessarium non teneri. Secundo, potest Confessarius monere, si aliunde etiam, quam ex confessione sciuit ea peccata. Tertio, mihi videtur huiusmodi admonitiones non esse faciendas, quando ex sola confessione nouimus peccata; quia, vt plurimum sacramentum confessionis probabile periculum incurrit detrimentum: nam hac occasione aucti solent homines à confessione, vel dimidiatam faciunt peccatorum confessionem.

Septimo quaeritur, An præceptum correctionis fraternæ ad omnes siue Prælatos, siue fideles, siue infideles spectet; & an fidelis teneatur corrigere infidelem, & subditus superiorem? Respondeo, ad omnes pertinere: strictius tamen ad Prælatos, & quoscumque Superiores erga subditos, nam Præceptum hoc iuris naturalis est. Notandum correctionem fraternam, vt relationem habet ad Prælatum quemcumque Ecclesie siue quatenus patrem, siue quatenus Iudicem, Item correctionem, qua alicuius peccatum deferatur ad patrem eius, vel dominium, vel pedagogum, vel præceptorem, vt ab eis corrigatur commodius, vel etiam qua delicta peccantium per denuntiationem deferuntur ad Iudicem, iuxta ordinem à Christo institutum, pertinere ad materiam de officio Iudicis in procedendo contra peccata, vel per accusationem, vel denuntiationem, vel inquisitionem, de quibus nihil modo in præsentia, dicimus, quia tractabitur hæc materia partim in octauo præcepto, partim cum agetur de statib. personarum, vbi ferretur de iudiciali denuntiatione, & de ordine procedendi in omni denuntiatione, quam Christus instituit *Matth. 18.*

CAP. XVI.

De scandalo vitando.

Primo notandum, scandalum esse peccatum contra correctionem fraternam, & ita esse contra misericordiam, & charitatem proximi, quoniam est contra bonam ædificationem proximi. Nam charitas sicut imperat opera misericordie corporalia & spiritualia, sic imperat bonam proximi ædificationem? unde scandalum non est odium proximi, sed est actus malus elicitus ab speciali vitio contra correctionem fraternam: quod vitium proprie dicitur scandalum, & est, vel contra misericordiam debitam proximo, vel contra charitatem erga eum.

Secundo notandum, scandalum esse peccatum, quo ruina spiritualis, hoc est, peccatum proximi directo, formaliter intenditur: quæ quoniam est magna miseria fratris, ideo scandalum est contra misericordiam, vel charitatem.

Tertio notandum, scandalum esse duplex, actiuum, & passiuum: actiuum pertinet ad hunc locum.

Quarto notandum, scandalum actiuum dici alio nomine scandalum datum, scandalum passiuum alio nomine acceptum. Item illud dicitur pusillorum, siue infirmorum scandalum, hoc vero dicitur scandalum Pharisæorum. Scandalum actiuum, siue datum, est aliquod opus nostrum, quod ob sui conditionem causa est vt alius peccet, & ideo etiam dicitur scandalum pusillorum, vel infirmorum quod facit alios rudes, & ignatos peccare. Scandalum passiuum, siue acceptum dicitur opus nostrum, quod non ob sui conditionem, sed ob putam malitiam alterius est causa, vt ille alius peccet, & ideo dicitur scandalum Pharisæorum, quia ex malitia alterius oritur, non ex conditione nostri operis. Dubitatur quomodo scandalum definiatur? Respondeo: esse dictum, vel factum minus rectum alteri præbens occasionem ruinæ. Per dictum,